

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש



יום א' פ' וישב, כ"ף כסלו, ה'תשל"ז

חלק ד – יוצא לאור לש"פ ויחי, י"א טבת, ה'תשפ"ה



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ת הרב ר' זאב דוב בהרה"ח ר' יהודא ליב ז"ל

נפטר י"ד טבת, ה'תשע"ח

זוגתו הרבנית מרת גיטל לאה בהרה"ח ר' ישראל ז"ל

נפטרה ט"ו מנחם-אב, ה'תשע"ד

ת' נ' צ' ב' ה'



נדפס על ידי בנם וכלתם

הרה"ת ר' אהרן וזוגתו מרת רבקה

לזכותם ולזכות כל יוצאי חלציהם

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

סלונים

ב

בי"ה, כטי' טבת תשי"ד
ברוקלין.

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו שואל;

(א) אם כדאי להביא את הוריו וכל המשפחה מסוריא לאה"ק ת"ו, הנה זהו תלוי בהאפשרויות שיש להם להסתדר בענין של פרנסה באה"ק ת"ו מתאים לכשרונותיהם ויכולתם, ובמילא עליו לברר את זה קודם, ולהשוות עם מצבם עתה בסוריא.

(ב) בשאלתו אודות עצמו. הנה לדעתי לעת עתה ימשיך בלימודו בהתמדה במרץ המתאים, ולאחר חג הפסח יתייעץ בזה עם הנהלת הישיבה ויבקשם לכתוב לי גם כן את חוות דעתם בזה, אבל כנייל בתחלת הקיץ הבע"ל, והשי"ת יצליחו בתלמוד תורה ביראת שמים ובמשך הזמן גם בהסתדרות טובה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר: א. קוינט



ב

מצילום האגרת.
ימשיך בלימודו: בישיבת תורת — לוד.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ויחי, י"א טבת הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק רביעי ואחרון מהתוועדות יום א' פ' וישב, כ"ף כסלו ה'תשל"ז, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ וישב, חלק שני לש"פ מקץ, חלק שלישי לש"פ ויגש).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר ה' טבת, ה'תשפ"ה
שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2025 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5785 • 2025

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

הוספה

א

בי"ה, כ"ט טבת תשי"ד
[ברוקלין].

הווי"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה"ר יוסף שי

שלום וברכה!

נתקבלו שני מכתביו עם המחאות המוסג"ב וכבקשתו יושלחו הקבלות
כהוראתו, וחמרא למרי' וטיבותא לשקי' ובפרט להעושה בעין יפה.

... א) במ"ש אודות המגרעות שישנם בעבודת אגוד בתי כנסיות חב"ד,
הנה כשרואים חסרון באיזה עבודה הרי תנועה הראשונה צריכה להיות לשתף
פעולה ולמלאות החסרון, ובפרט שהרי הענין נוגע לכאוי"א מאתנו, ובמילא על
כאוי"א מאתנו לסייע באופן המתאים ליכולתו, כי ה"ז הוא דבר ברור שבאם
ח"ו יבוטל האיגוד הנ"ל לא יתוספו עי"ז פעולות, אלא אדרבה יביא גרעון
וחסרון עוד גדול יותר, ומובן ג"כ שאין כוונתי בזה לדרשה אלא לזירוז, שכל
מי שביכולתו לסייע באיזה אופן שיהי, הנה אף שבטח מעצמו יעשה כזאת,
יועיל הזירוז להעדפה, והרי בטובה אין קץ וגבול.

ד) נשלח לו בחבילה בפ"ע התניא שהו"ל זה לא כבר, והוא בפעם
הראשונה בארצוה"ב, ובטח יאשר קבלתו.
בברכת הצלחה.

א

מוה"ר יוסף: פלייער, שיקאגא. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"י"ח אגרת ויתנג, ובהנסמן
בהערות שם.

חמרא למרי' וטיבותא לשקי': ב"ק צב, ב.
אגוד בתי כנסיות חב"ד: אשר בשיקאגא — ראה אג"ק ח"ה אגרת א'תפח (אליז). א'תקכז.
ובכ"מ.

אלא לזירוז... להעדפה: ראה תניא אגה"ק סוס"ז. וראה גם אג"ק שם.
התניא שהו"ל זה לא כבר: קה"ת — ברוקלין, תשי"ד.

מט. האמור לעיל (סל"א) בענין הרואה מקום שנעשה לו נס,
שמחוייב לברך "שעשה לי נס במקום הזה" ¹⁹⁰ (וכמובא בפוסקים ¹⁸⁹ שכן
הוא גם בנוגע ל"יוצאי ירכו") — שייך גם בנוגע להנס דיי"ט כסלו,
כמ"ש רבנו הזקן בעצמו במכתבו ²⁹⁷ ש"הפליא הוי' והגדיל לעשות
בארץ", היינו שהגאולה דיי"ט כסלו היא ענין של נס ופלא.

והרי זה שולל לגמרי את טענת האומרים שברכת "שעשה לי נס"
היא דוקא על נס כמו קריעת ים-סוף וכיו"ב.

והראי' הראשונה לשלילת טענה זו היא — הנס דפורים, שהי'
מלובש לגמרי בדרכי הטבע (כמבואר בספרים ²⁹⁸ בענין החילוק בין הנסים
דחנוכה ופורים להנסים דקרי"ס וכו'), וכמבואר בכו"כ ספרים בארוכה ²⁹⁹
שזהו א' מהטעמים לזה שבמגילת אסתר לא נזכר שם הוי' בגלוי, אלא
רק נרמז בסופי-תיבות ובראשי-תיבות ³⁰⁰,

ואעפ"כ — נפסק להלכה (ולא רק "מנהג ישראל") שקודם קריאת
המגילה מברכים כמה ברכות, ומהן — ברכת "שעשה נסים לאבותינו
בימים ההם בזמן הזה"!

והרי ידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (כנדפס בארוכה
ב"לקוטי דיבורים" שלו ³⁰¹) בנוגע ליי"ט כסלו, שהי' מקום לכתוב "מגילת
יי"ט כסלו ולקובעה כחוק ודין מגילת אסתר", אלא שלמעשה אמר רבנו
הזקן שאין צורך בדבר, כיון שהמעשה "חקוקה בלב ישראל סבא" (כב'
הנוסחאות והפירושים שבזה).

והוכחה נוספת לדבר — בפשטות:

דין ברכת הנס הובא בשו"ע הב"י ³⁰² וברמ"א ³⁰³ ובכו"כ אחרונים
— אע"פ שרובם ככולם עוסקים דוקא בדינים השייכים גם בימינו אלו
(שבהם אין מצויים כלל נסים בדוגמת קרי"ס וכיו"ב). ובפרט לאחר
שהביאו רבנו הזקן בסידורו ³⁰⁴, שהוא "סולת נקי" ³⁰⁵, בתור פסק-דין
הלכה למעשה בפועל.

ו"המעשה הוא העיקר" ¹²⁶: ידוע מנהג כו"כ מגדולי ישראל, שהיו

(297) אג"ק שלו ע' רל. וש"נ.
(298) ראה שער האמונה לאדהאמ"צ פט"ו
(ל, א ואילך). ועוד.
(299) ראה תו"א מג"א ק, א ואילך. וראה
בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 189 ואילך. חכ"א ע'
201 ואילך. וש"נ.
(300) ראה פע"ח שער הפורים פ"ו.
ובכ"מ.
(301) שיחת ליל י"ט כסלו תרצ"ג סוס"ט
(לקו"ד ח"א יט, סע"ב [ס"ע מב] ואילך.
וש"נ]. וראה גם שיחת י"ט כסלו תשכ"ו
בתחלתה (תו"מ חמ"ה ע' 211 ואילך).
(302) שבהערה 190.
(303) שם ס"ו.
(304) סדר ברכת הנהנין שבהערה 190.
(305) בית רבי ח"א פ"י.

כו"כ דורות לאחרי שפסקה נבואה מישראל, וכו"כ דורות בתוך זמן הגלות, ולא רק בארץ-ישראל אלא גם בארץ העמים, שכשאיננו להם נס — הנהיגו לברך ברכת הנס, הן בנוגע לעצמם והן בנוגע ליוצאי חלציהם.

ג. ועד"ז בנוגע לשאלה הב' שנשאלה לעיל³⁰⁶ (שיש העושים עצמם כאילו אינם מבינים קשר הענינים לנדו"ד):

כאשר יש צורך לפנות לרופא, והברירה היא בין שני רופאים, האחד מומחה והאחר שאינו מומחה, והרופא המומחה טוען שהיותו מרפא חולים הוא מצד "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"³⁰⁷, ואילו הרופא שאינו מומחה הוא ירא-שמים שאינו מאמין ב"כחי ועוצם ידי" — לאיזה מהם יש לפנות על-פי דין?

ולכאורה ה' מקום לשלול פני' אל הרופא המומחה, שהרי הוא עלול להביא ענין זה גופא כראי' לזה ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" — שהרי "א' פרומער איד" פונה אליו, ולא אל הרופא היר"ש!

ואעפ"כ, הדין ע"פ שו"ע ברור לכל — יש חיוב לפנות אל הרופא המומחה, ולא עוד אלא שחיוב זה הוא ענין שבגדר פיקוח נפשות, עם כל האחריות הכרוכה בזה!

ואמנם, בימים אלו הגיע מכתב מארץ-הקודש, מירושלים עיר-הקודש, מרב המכהן כמורה-הוראה בפועל זה עשירות שנים, והוא פוסק שרבים מסתמכים על פסקיו,

— אינני רוצה להזכיר את שמו, שמא יתחילו לשלוח לו מכתבי איומים, שישברו את המראות בביתו וכו'... ולמה לו עגמת-נפש זו, כשהדבר אינו נוגע לפועל? ולכן מזכיר אני רק את הפרטים הנוגעים לעניננו — היותו פוסק ומורה-הוראה בפועל, וממילא ה"ה "מדייק בלישנא" כשמביא ענין הנוגע לפסק-דין להלכה בפועל —

ובמכתבו מספר, שפעם באו אל הגרי"ז מבריסק (ר' וועלוועלע בריסקער") בשאלה אודות שני רופאים, ששניהם מומחים, אלא שא' מהם ירא-שמים גדול יותר; ונזף בהם ("האָט זיך אויף זיי אָנגעבייזערט") ר' וועלוועלע, ואמר להם שכשמדובר בעניני רפואה אין להזכיר כלל את יראת-השמים של הרופא! והוסיף ר' וועלוועלע בריסקער ואמר בלשון זה (כלשון הרב הכותב אלי): ענין זה "לא מעלה ולא מוסיף"!

עד כאן לשון המכתב.

(306) שיחת שמח"ת שבהערה 191.

(307) עקב ח, יז.

אין שייך כלל שיצטרכו להזכירם, שהרי לא יתכן באופן אחר ("ווי קען גאָר זיין אַנדערש")... ואילו בנוגע לברכה אחרונה — "מהיכא תיתי"...

ובפרטיות בנוגע לההתוועדויות כאן — הנה בשנים הראשונות שמתי עיני על כך ("האָב איך זיך צוגעקוקט"), וקלטתי במבטי א' מהמשתתפים — ("כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת שחוק): אמנם ילד קטן, ורק אחד או שנים... — העוזב את ההתוועדות, ולא ראיתיו מלחש בשפתיו, ובפרט שלא "חשדתי" בו שיודע "ברכה מעין שלש" בע"פ...

וזהו — כאמור — מקור הזהירות והמנהג להזכיר בסיום כל התוועדות אודות ברכה אחרונה.

עא. ויהי רצון שנברך "ברכה אחרונה" על הגלות, דאף שהיא חושך כפול ומכופל, הרי איתא בסוף ברכות¹⁸⁵ שאפילו על היפך הטובה "חייב אדם לברך",

וכמ"ש הרמב"ם³⁹⁷ (וכמה מפרשים אחריו³⁹⁸) א' הטעמים בדבר — שגם אם לעיני בשר נראה שענין זה הוא רעה, יתכן שיתברר שאין זה אלא בדמיון, ולבסוף ייוודע שלא זו בלבד שאינו רעה, אלא יתרה מזו — שהוא טובה,

ועד"ז בנדו"ד — שבקרוי ממש נראה גם בעיני בשר איך שכל הענינים נתהפכו לטובה, ונראה את הטוב הנראה והנגלה שבהם,

עד לענין הכי עיקרי — שהחושך כפול ומכופל דהגלות יתהפך לאור גדול, בלי מדידה והגבלה — אורו של משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א בירך ברכה אחרונה, ואח"כ אמר:]

מרויב אריכות הדרשה — עלולה להישכח נקודת הענין... ובכן, כוונתי היתה להזכיר שלא ישכחו לברך ברכה אחרונה.

[טרם צאתו התחיל לנגן "כי בשמחה תצאו"].



(398) ראה תוי"ט שם. ועוד.

(397) פיהמ"ש שם.

בסיום יום הפורים — שהשמחה בו היא באופן ד"עד דלא ידע³⁹³ — להתהלך בחוצות העיר קראקא, ולהזכיר למשתתפים בשמחת הפורים שלא ישכחו לברך ברכת המזון או ברכה אחרונה³⁹⁴.

וזהו מקור המנהג שהונהג כאן כל אימת שמתאספים להתוועדות, להזכיר קודם סיום ההתוועדות, לפני שמתפזרים כאו"א למקומו, שלא ישכחו לברך ברכה אחרונה.

ובמכל-שכן וקל-וחומר:

המדובר שם הוא אודות עיר ואם בישראל כקראקא, ובזה גופא — בזמן הרמ"א, שהיו בה ריבוי "לומדים", ו"לומדים" גדולים, ועאכו"כ שהיו זהירים בענינים כמו ברכת המזון, שהיא מן התורה³⁹⁵, ובוודאי היו זהירים גם בברכה אחרונה [הן "ברכה מעין שלש" — שיש דעה³⁹⁶ (אף שלא הביאה אדה"ז בסדר ברכות הנהנין שלו) שהיא מן התורה, ואפילו ברכה אחרונה על משקין — "בורא נפשות רבות"],

ואעפ"כ — הי' יאה לו ("איז אים אָנגעשטאַענען") להרמ"א להזכיר אודות ענין זה, ולא רק בשולחנו, אלא הטריח עצמו לצאת ולהתהלך בעצמו בחוצות העיר — אף שהי' יכול לשלוח את ה"שמש"... — כדי להזכירם לברך ברכה אחרונה!

ועאכו"כ בימינו אלו, שבעוונותינו הרבים איתרע מזלה ("אָ מאַדנער מזל") של ברכה זו:

בברכה ראשונה — נוהרים רובם ככולם של בני", מאיזו סיבה שלא תהי' — מפני האהבה, מפני היראה או מפני הרגילות ("מצות אנשים מלומדה"³⁹⁷); אבל כשמדובר בברכה אחרונה — יש בזה חילוקים: בברכת המזון — נוהרים, אבל שאר הברכות — "ברכה מעין שלש", ואפילו ברכת "בורא נפשות רבות", שהיא קצרה הרבה יותר — אין להן מזל!... וכפי שראיתי אצל כמה יראים וחרדים, שבנוגע לברכה ראשונה

שנה זו (אג"ק חל"ב ע' קנח). וראה הוראת בעהמ"ס שאילת שלום (לשאלות פ' יתרו ס"ק סו) — נעתק בלקו"ש חכ"ד ע' 381 (וחלק במכתב אדר"ח אייר שנה זו — אג"ק שם ע' רג). וראה גם תו"מ חמ"ט ע' 237. וש"נ.

393. ראה שו"ע יו"ד ס"ב פ' בא יו"ד שבת ס"ו... (לקמן ע' ...). י"א ניסן ס"ו... (לקמן ע' ...). ל"ג בעומר ס"ו... (לקמן ע' ...). אג"ק חל"ב ס"ע קנו ואילך. וש"נ.
394. ברכות מח, ב.
395. טראו"ח סוסר"ט. ט"ז שם סק"ג.
396. וראה שו"ע אדה"ז שם סק"ח בקו"א סק"א. וש"נ.
397. מגילה ז, ב.
398. לשלמות הענין — ראה שיחת:

נא. והנה, כשקראתי את המכתב האמור, הי' הדבר באמת פלא וחדוש אצלי: לכאורה, מאחר ששניהם מומחים בשוה — למה לא יכריע בזה יתרון היר"ש של אחד מהם? ובפועל — לא זו בלבד שהדבר לא הכריע אצל ר' וועלוועלע בריסקער, אלא שלל לגמרי את הזכרת ענין זה! ויתרה מזו — לכאורה ישנם אופנים שבהם יש נפק"מ בין רופא יר"ש לרופא שאינו יר"ש, כגון בענינים שיש בהם צורך בנאמנות, שלזה נוגע אם הרופא הוא יר"ש או לא, שהרי רופא יר"ש נאמן יותר מרופא שאינו יר"ש [אלא שע"ד הרגיל אין זה נוגע, מאחר שיש לו חזקת רופא, ו"אומן לא מרע אומנתי"³⁰⁸].

ובידיע עד כמה הי' ר' וועלוועלע בריסקער מדייק בלשונו (לא הכרתיו אישית, נבלח"ט, אבל כך הוא על-פי השמועה), ועאכו"כ כשמדובר בענין הנוגע להוראה בפועל, ועאכו"כ בענין של רפואה, שעלול להיות נוגע לפיקוח-נפש ממש — התבוננתי בדברים, עד שנפל בדעתי ("איך האָב זיך געכאַפּט") שענין זה הוא דין מפורש בתורה:

מצינו בדיני פיקוח נפשות, שכאשר צריך לחלל שבת וכיו"ב לצורך פיקו"נ — ואין בזה חילוק בין ודאי פיקו"נ לספק פיקו"נ, כי הגדר בפיקו"נ הוא שספק פיקו"נ, ואפילו כמה וכמה ספיקות, דינם שוה לפיקו"נ ודאי³⁰⁹ — הרי ההנהגה בזה היא בתכלית ה"שטורעם", בלי להתחשב בשום חשבונות אחרים.

וכמה פרטים בדבר: "אין עושים דברים אלו לא ע"י נכרים ולא ע"י קטנים, אלא ע"י גדולי ישראל"³¹⁰, "הנשאל הרי זה מגונה והשואל הרי זה שופך דמים"³¹¹ [ועד שכל היודע את הדין חייב לפרסמו³¹² — גם אם הוא דר במקום או בשכונה או בזמן שיתכן שיש שם אחרים שיש להם ספק בדבר], ואסור להשתדל למעט בחילול שבת, שיהי' רק במקצת או במקצת דמקצת (או ג"פ מקצת), רק מלאכה אחת ולא כמה מלאכות וכיו"ב³¹³.

ולכאורה צריך ביאור: מדוע "מצוה בגדולים" דוקא — למאי נפק"מ אם הגדול ישלח במקומו עם-הארץ, או אינו יהודי, שיעשה את הפעולה במקומו? ומדוע יש להימנע מלמעט קצת בחילול שבת, והרי לכאורה "כולו רווח"?

308. ראה שו"ע יו"ד סקנ"ה ובש"ך שם סק"ג. שו"ע אדה"ז שם ס"ג.
309. שו"ע אדה"ז או"ח סתרי"ח ס"ו. וש"נ.
310. ראה יומא פג, א (במשנה). טוש"ע או"ח סשכ"ט ס"ג. שו"ע אדה"ז שם ס"ג.
311. שם פד, ב. רמב"ם הל' שבת פ"ב ה"ג. טוש"ע או"ח סשכ"ח ס"ב ובנו"כ.
312. ראה שו"ע אדה"ז שם ס"ג. וש"נ.
313. ראה רמב"ם שם ה"ב ובמגיד משנה שם ה"א. שו"ע אדה"ז שם ס"ד. ס"ג. וש"נ.

ומבואר בטעם הדבר³¹⁴ — דחיישינן "שמא יאמרו הרואים בקושי התירו פיקוח נפש, ואין מתירים אותו לכתחילה ע"י המחוייבים במצוות, ושמא יבוא הדבר שכשלא ימצאו נכרים או קטנים לא ירצו לחלל ע"י גדולי ישראל".

והיינו, שאם יתנהגו פעם אחת באופן המראה חלישות בעניני פיקוח נפש — אמנם מחללים שבת, אבל הגדול שולח אחר לחלל את השבת במקומו, ומתבונן סביבו ומחשב חשבונות איזו פעולה לעשות ואיזו לא לעשות כדי למעט ולצמצם בחילול שבת, ואת מי לשלוח לעשותה וכו' — הרי גם אם במקרה זה אכן אין שום נפק"מ בדבר, מכל-מקום, כשיראו זאת הנשים ועמי-הארץ, שאינם יורדים לעומק הדברים ("קלייבן זיך ניט פאָנאָנדער"), או שהטעמים לזה לא יגיעו לידיעתם — עלול הדבר להחליש את כללות הענין בפעם הבאה, וממילא נכנס הדבר בגדר ספק פיקוח נפש, ולכן נפסק הדין שכבר בפעם הראשונה המצוה היא בגדולים דוקא, ובתכלית השטורעם, ודוקא בזריות³¹⁵.

ויש להוסיף פלא בדבר — שמצינו ענין זה גם בנוגע לקידוש החודש, אף שאינו ענין הנוגע לפיקוח נפש:

מצינו במסכת ראש-השנה³¹⁶, שהתירו כמה וכמה ענינים ("הפרו תורתך"¹⁹³) לעדים שהיו באים להעיד על זמן ואופן ראיית הלבנה. ולא עוד, אלא שאפילו לאחר שכבר העידו עדים נאמנים על ראיית הלבנה, ונתקבלה עדותם — אעפ"כ התירו כל אותם ענינים גם עבור כל כתי העדים שבאו אחריהם.

ומבואר שם בטעם הדבר — ש"נמצאת מכשילן לעתיד לבוא", והיינו שכדי שלא תהי' חלישות בביאת העדים להעיד על ראיית הירח לצורך קידוש החודש — הבטיחו זאת כבר עתה ע"י היתרים אלו, אף שיש בזה משום "הפרו תורתך".

ועאכ"כ — כשמדובר בפיקוח-נפש, כבנדו"ד].

ועפ"ז מוכן, שאין כל פלא בדבר שר' וועלוועלע בריסקער שלל מלכתחילה (ובאופן של נזיפה) אפילו הזכרת יראת-שמים כשמדובר בעניני רפואה:

אף שבמצב ששני הרופאים מומחים לכאורה אין נפק"מ בדבר, ולא עוד אלא שנוגע אליו עצמו וכיו"ב יתכן שתהי' מעלה לרופא שהוא גם

[צוה לנגן ניכון הכנה, ניגון אדה"ז (בבא הרביעית — ג"פ), "ניע זשוריצי כלאָפּצי".]

* * *

סח. המשך הדיבור אודות הדפסת "המשך תער"ב" — נכלל בשיחה דלעיל.

סט. בהמשך להאמור לעיל (סי"ד), ששבוע זה מתברך ("מיני מתברכין כולהו יומין") מיום השבת י"ט כסלו וכל עניניו, שבזה נכלל גם יום ראשון דחנוכה [הכולל את כל ימי החנוכה, כמבואר בשערי אורה³⁸⁷, וכמדובר כמ"פ], שיחול ביום הששי של שבוע זה [שהוא כנגד כל ששת הימים, שהרי נאמר בו³⁸⁸ "וירא אלקים את כל אשר עשה (דקאי על מעשה כל ששת הימים) והנה טוב מאד" —

כאן המקום להזכיר אודות הוספה ב"מבצע חנוכה", הן כפשוטו והן כמו שהוא בפנימיות וברוחניות, וכן בההכנה לזה,

ויקויים "להודות ולהלל לשמך הגדול"³⁸⁹, למטה מעשרה טפחים, הן בימים שלפני חנוכה — בכח ימי החנוכה של השנים שעברו, ועאכ"כ — בימי החנוכה הבאים עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

ובקרוב ממש נזכה לקיום הענין ד"ופינו את היכלך וטיהרו את מקדשך"³⁸⁹, בבית-המקדש השלישי, עד "להודות ולהלל לשמן הגדול".

[צוה לנגן "תרומנה קרנות צדיק". ואח"כ אמר:]

מכיון שכל זה נעשה בנשיאות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו — חל על זה הענין ד"אנן מזרעא דיוסף (שמו הראשון של כ"ק מו"ח אדמו"ר) קא אתינן דלא שלטא בי"י עין בלתי-טובה³⁹⁰, וממילא "ידגו לרוב בקרב הארץ"³⁹¹,

וכל ענינים אלו של הפצה ודוגמתם — יהיו מתוך שמחה וטוב לבב, ובאופן דמוסיף והולך ואור, עד לאופן ד"מהדרין מן המהדרין"¹⁵⁷.

[צוה לנגן "ופרצת".]

* * *

ע. לפני שנים רבות מצאתי כתוב בספר קטן³⁹² שהרמ"א הי' נוהג,

(387) שער החנוכה ד"ה בכ"ה בכסלו
 (388) בראשית א, לא.
 (389) נוסח "על הנסים" לחנוכה.
 (390) ברכות כ, סע"א. וש"נ.
 (391) ויחי מח, טז. וראה ברכות שם.
 (392) בהקדמה לס' לב העברי (ירושלים תרצ"ז), ב, ב הערה א. נעתק במכתב י"ח אדר

(314) שו"ע אדה"ז שם (סי"ג). וש"נ.
 (315) יומא שם. רמב"ם שבהערה 310.
 (316) כא, ב ואילך.
 (317) טושו"ע ואדה"ז שבהערה 311.

שהיתה בכ"ף מרחשון, יום הולדת דכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ולאח"ז ביום השבת די"ט כסלו, שמיני' מתברכין כולהו יומין³⁷⁸ (כולל ובמיוחד יום ראשון כ"ף כסלו) — יבוא למעשה בפועל בזריזות הכי גדולה,

ובפרט שישנה כבר ההתחלה דנתינת השקלים (נוסף על כך שמצינו בתרומת הלשכה שתורמין גם על העתיד לגבות³⁷⁸) — השקל הראשון שכבר ניתן ע"י... (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר את שמו הק') מתוך תקווה וודאות שישתתפו בזה כו"כ מבני ויקבלו על עצמם האחריות שבדבר, ואחריות זו תסתיים ("זאָל זיך אויסלאָזן") באופן שתוצאתה תהי' (בלשון הכתוב³⁷⁹) "ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים", ויתירה מזה — שהרי על זה אומר משה רבינו "זו ("אלף פעמים") משלי היא, אבל הוא (הקב"ה) יברך אתכם כאשר דבר לכם"³⁸⁰ — בלי גבול ובלי מדה.

ובקרוי ממש יצא-לאור בדפוס (כפתגם הצ"צ³⁸¹ שדבר שבדפוס הוא "לדורי דורות"), וילמדו בו בפועל ממש, בהתמדה ושקידה (נוסף על שיעורי הלימוד בשאר הענינים דתורת החסידות ובשאר חלקי התורה³⁸²), ובאופן דמוסיף והולך ואור, הן בנוגע להלימוד לעצמו, והן בנוגע להפצה חוצה.

ועוד לפני"ז — ע"י ההחלטה³⁸³ בהענין ד"פוצו מעינותיך חוצה" — ממהרים ומזרזים ("בעתה אחישנה"³⁸⁴) את קיום ההבטחה אתי מר דא מלכא משיחא, שילמד תורה — פנימיות התורה הקשורה עם פנימיות עתיק³⁸⁴ — את כל העם³⁸⁵, "למקטנם ועד גדולם"³²³, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו³⁸⁶, כפשוטו ממש, למטה מעשרה טפחים, ומתוך שמחה וטוב לבב, "שמחת עולם על ראשם"³³⁹.

378) רמב"ם הלי' שקלים פ"א ה"ט. פ"ב ה"ט.
 379) דברים א, יא.
 380) פרש"י עה"פ.
 381) אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' שפב.
 382) כי אף ש"דעת לנכון נקל" (ובפרט שענין זה מבואר מובן גם למי שאינו בגדר "נבון") שגם המשך זה כלול מכל חלקי התורה — הרי אין זה דומה ללימוד כל סוגיא במקומה שלה.
 383) ראה תענית ח, ב. שו"ע או"ח סוסתקע"א.
 384) ראה פ"ח שער הק"ש רפ"ו. לקו"ת שה"ש בסופו.
 385) ראה רמב"ם הלי' תשובה פ"ט ה"ב. לקו"ת צו יז, א. ובכ"מ.
 386) ובאופן שעל ידו תהי' גם אתחלתא דגאולה — לאחרי ביטול חשכת הגלות, "קץ שם לחושך" (איוב כח, ג), וכהרף עין — הגאולה האמיתית והשלימה, כפס"ד הרמב"ם (הלי' מלכים ספ"א) "עמוד מלך וכו' וקיבץ נדחי ישראל" (וראה גם).

יר"ש (כנ"ל שהדבר נוגע לענין נאמנות וכיו"ב) — מכל-מקום, אם יזכירו ענין זה אצל אדם אחד (יהי' מי שיהי' — אפילו גדול בישראל, פוסק וכו'), עלול הדבר להגיע לידיעתו של אדם שני ושלישי, ועלולה להיגרם עי"ז תקלה (שיתחשבו ביר"ש של הרופא גם כשהדבר נוגע לפיקו"נ), ועכ"פ — מידי ספק לא יצא.

וכיון שהדבר נוגע לפיקוח-נפש — הרי "הנשאל הרי זה מגונה, שהי' לו לדרוש ברבים"³¹⁷; ולכן, כשראה שאפילו תלמידיו ומשמשיו בקודש אינם יורדים לעומק הדברים בענין של ספק פיקו"נ, ומעריכים ענין של יראת-שמים כשמדובר אודות רפואה — לא הניח שיזכירו ענין של יר"ש אפילו במצב ששניהם מומחים,

ולא זו בלבד, אלא שהכריז [נהני נוקט לשון "הכריז" — כי מאחר שעברו כבר כו"כ שנים מפטירתו, ואעפ"כ נשמרה השמועה עד היום הזה, הרי זה סימן שגם באותה שעה נאמרו הדברים בפומבי, באופן של הכרזה] שיראת-השמים של הרופא היא ענין ש"לא מעלה ולא מוסיף", כדי להבהיר שההתקשרות עם רופא צריכה להיות מצד מומחיותו בחכמת הרפואה, ולא להחליש הנחה זו ופסק-דין זה באיזה אופן שיהי'.

גב. וע"פ פסק-דין זה — שהנני מזכירו עתה, כיון שהשמועה אודותיו הגיעה אלי לפני מספר ימים, ואסור לי להעלימו — ניתוספו ב' נקודות בהענין המדובר לעיל (ס"נ), שכאשר יש שני רופאים, אחד מומחה ואחד שאינו מומחה, יש לפנות אל הרופא המומחה ולא אל זה שאינו מומחה (גם אם הוא יר"ש יותר):

א) אפילו כאשר שני הרופאים מומחים — אסור להכריע ביניהם ע"פ החילוק ביניהם בעניני יר"ש (אלא צריך לפנות לאחד מביניהם שהוא מומחה יותר, וכיו"ב);

ב) יתרה מזו — כאשר ישנה שקו"ט לאיזה רופא לפנות, אסור אפילו להזכיר בנוגע ליראת-שמים שלהם, האם רופא פלוני הוא יר"ש או לא וכיו"ב.

ומזה מובן גודל האחריות שנוטלים על עצמם אלו הנוהגים היפך הוראה זו — מאחר שפוסק בישראל, כדוגמת ר' וועלוועלע בריסקער, פרסם (ובאופן של נזיפה, כנ"ל) שיראת-שמים של רופא היא ענין שאינו מעלה ולא מוסיף, אשר הביאור היחיד לזה הוא (כנ"ל) — כיון שיש בזה משום ספק-ספיקא של פיקוח-נפשות.

נג. ויהי רצון שכל בני יהיו בריאים בגשמיות, ושכל בני יהיו בריאים ברוחניות,

ובבריאות גופא — באופן ד"לכלו מחיל אל חיל³¹⁸, בריאים עוד יותר ועוד יותר ("געזונט און נאך געזינטער און נאך געזינטער"), עד לאופן ד"בריא אולם³¹⁹ — כדאיתא בסנהדרין³²⁰ שענין האולם שייך לענין "ואולך אתכם קוממיות"³²¹, "מאה אמה כנגד היכל וכותליו", ויתרה מזו — "מאתים אמה כשתי קומות של אדם הראשון",

וכיון שכבר נתקיים אצל כאו"א מישראל "פתחו לי כחודה של מחט"³²², בוודאי יקיים הקב"ה בקרוב ממש "ואני אפתח לכם כפתחו של אולם"³²²,

וכשישראל עושין תשובה — "מיד הן נגאלין"³⁵, בגאולה האמיתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו, אשר ילמד תורת אמת את כל העם כולו, עד אשר "לא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם"³²³, ו"מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"²³⁰, ובקרוב ממש.

* * *

נד. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה פדה בשלום נפשי וגו'.

* * *

נה. בהמשך להמדובר לעיל (ס"ח) אודות ענין ה"מבצעים", הנה בעצם ה' מן הראוי להזכיר "מבצע" נוסף — ביטול החוק השונה ומשונה, שבזיון הוא אפילו לקרותו בשם "חוק",

ולא עוד אלא שכינוהו בשם "מיהו יהודי" — בשעה שבאמת ראוי ה' לכנותו "מיהו בעל שכל" או "מיהו בעל יושר", שהרי די בהתבוננות מצד ענין השכל, או מצד ענין היושר והצדק, כדי לשלול את ענין הרמאות שב"חוק" זה — הן רמאות כלפי עצמו והן רמאות כלפי הגוי, להבדיל³²⁴.

אמנם, מאחר שנמצא כאן יהודי המוסר נפשו על ענין זה, ופועל בזה בלי ליאות, מבלי הבט על כל עניני מניעות ועיכובים וכו' — הרי "מצוה בו יותר מבשלוחו"³²⁵, ולכן ידבר הוא עצמו דברים אחדים (ומה

(318) תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק וש"נ.

בסופן. (323) ירמ' לא, לג. וראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט.

(319) תהלים עג, ד ובפרש"י.

(320) ק, א ובפרש"י (ד"ה כנגד).

(321) באג"ק חל"ב ריש ע' פא.

(322) ראה תר"מ ח"ה ע' 73 הערה 45. (325) קידושין מא, א.

דמדינותיהם בסכום השוה לדולר אחד, להמשרד ד"מרכז לעניני חינוך" או "מחנה ישראל" שבמדינה ההיא). וכל הרוצים — יכולים ליתן גם עבור נשותיהם ובני ביתם, כולל גם תינוק בן יומיו³⁷⁵ — דולר אחד עבור כל אחד ואחת. ולפי מספר השקלים ידעו מספרם של המשתתפים.

— בענין זה לא נוגע שמותיהם של המשתתפים אלא מספרם: כך וכך שקלים עבור כך וכך נפשות מישראל. ובודאי יהי' מספר מרובה (לא רק באיכות, אלא גם בכמות) של משתתפים, מאנ"ש, חסידים וגם כלל ישראל³⁷⁶, "הקטנים עם הגדולים", שיסכימו ויקבלו על עצמם להשתתף בדבר³⁷⁷.

[ואלה שירצו לזכות בהשתתפות גדולה יותר יעשו זאת לאחר גמר ההדפסה, בעזה"י, ע"י רכישת כו"כ טופסים מהספרים הנדפסים על מנת להפיצם בחנם או בפרוטה אחת וכיו"ב].

סו. וענין נוסף בנוגע לאופן ההדפסה — כדי שתהי' יד הכל שוה: בדרך כלל נהוג להדפיס בספר "הקדשות" עבור אלה שהתנדבו עבור הוצאות ההדפסה, וכן לציין בדפוס את שמותיהם של המדפיסים והמגיהים ושאר העוסקים במלאכת הקודש — מצד גודל הזכות שבדבר.

ובתור יוצא מן הכלל בנוגע להמשך תער"ב — שמצד החששות שבדבר, יש להשתדל שיהי' "אויפן גלאַטסטן אופן", עיי' שתהי' יד ואחריות הכל בשוה — לא ידפיסו בסופו "הקדשות", וגם לא ידפיסו את שמותיהם של המדפיסים והמגיהים וכו',

ו"כלפי שמיא גליא" גודל זכותם כו', ולכן בודאי לא יתרעמו על כך שלא מדפיסים את שמותיהם —

כי אם, שמו של המחבר, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ושמו של בנו יחידו ממלא מקומו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ותו לא מידי.

סז. ויה"ר שהדיבור בכל הנ"ל — לאחרי ההכנה דהמחשבה טובה

(375) כמארז"ל (נדה ל, ב) ש"במעני אמו נר דלוק לו על ראשו .. ומלמדין אותו כל התורה כולה" — גם המושך זה, אלא ש"כיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה", ולכן נתינת דולר עבורו בשביל המשך זה, מהוה "התחלה" לחידוש הלימוד והזכרון דהמשך זה שלמדו במעני אמו (ראה גם לקו"ת שלח מד, א. ובכ"מ).

(376) כהבטחת רבינו הזקן (נסמן לעיל הערה 341) שתורת החסידות תהי' נחלת כלל ישראל. — ומפורש בפירוש רש"י (לבן חמש) על הפסוק (שה"ש א, ב) "ישקני מנשיקות פיהו": "מובטחים מאתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמי ומסתר צפונותיו".

(377) ראה גם שיחת ר"ח שבט ס"ו .. (לקמן ע' ...).

"מותר .. להעתיק ממנו". וכך הוּי מעשה: מבלי להתבונן יותר מדי בפרטי השקו"ט הנ"ל, עשיתי העתקה ע"י צילום, כאמור, ונמצא ברשותי עד היום הזה.

סד. במשך הזמן התחלתי להרהר: היתכן שכל המאמרים וההמשכים מתפרסמים בדפוס, מלבד המשך זה — תער"ב — שעדיין לא נתפרסם בדפוס?! וכיון שנמצא ברשותי צילום של ההמשך, ויכולני למסרו לדפוס — שהרי בודאי לא חסר כסף בין החסידים עבור ההדפסה — נושא אני באחריות על היפך הפצת המעיינות חוצה!

ולאידך, מצד כמה טעמים³⁷² (שבודאי יש להם מקום בשכל דקדושה) יראתי למסור המשך זה לדפוס, והתברר ("עס האָט זיך אַרויסגעוויזן") שיש מקום לחשש כו', ובכל אופן, גם אם אצל פב"פ ה"ז מצד מורכב וכיו"ב, מ"מ, בנוגע להמקבל, כיון שבמשך כל השנים עד עתה נתעכבה הדפסת המשך זה, ה"ז הוכחה שעד אז לא הגיע הזמן לכך.

סה. וכאמור — ספקות אלו לא נתנו לי מנוח במשך כל השנים, עד שעלה ברעיוני ("איך בין געפאָלן אויף אַ המצאה") להטיל ("אַריינוואַרפֿן") ענין זה בין החסידים — שישתתפו עמדי בנשיאת האחריות על הדפסת והפצת המשך תער"ב בשלימותו, באופן שתהי' יד הכל שוה.

וזאת למודעי: לא מבקשים מאף א' לממן את ריבוי הוצאות הדפוס, או לטרוח בעניני הדפוס, ואפילו לא אודות התחייבות ללמוד ההמשך כולו, מראשיתו ועד סופו, כי אם, השתתפות בנשיאת האחריות על ההדפסה וההפצה, שלמרות כל הסברות והחשבונות כו', הוחלט, על דעת הרבים, שעכשיו הגיע הזמן להדפסת והפצת המשך תער"ב.

וכדי לקבוע בוודאות שענין זה נעשה על דעת הרבים ובאחריותם, צריך הדבר להתבטא לא רק בדיבור אלא גם במעשה בפועל, ע"י השתתפות גשמית בממון כפשוטו — לא בסכום גדול (כאמור, שלא מבקשים מאף א' לממן את הוצאות הדפוס, אבל, ליפטר בלא כלום אי אפשר), ע"ד מ"ש בתניא³⁷³ ש"הואיל ובמעוּת אלו הי' יכול לקנות חיי נפשו החיונית הרי נותן חיי נפשו".

ולכן הצעתי ובקשתי, שכל מי שמוכן ורוצה להשתתף באחריות על הדפסת המשך תער"ב, יתן בהקדם דולר אחד (לא פחות ולא יותר)³⁷⁴ לקופה מיוחדת בה"מזכירות" (ובשאר המדינות — יתנו בשטרות

(372) ראה גם תו"מ חס"ב ע' 89. וש"נ. (374) ראה גם מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (373) פל"ז (מת, סע"ב). (אג"ק חל"ב ע' פא).

טוב — לא רק "אחדים", אלא ב' פעמים "אחדים", ג"פ "אחדים", ד"פ "אחדים" וכו') בענין זה.

ויהי רצון, שהדברים המועטים שיאמר — כי כל כמה שידבר, יהי זה מועט בערך גדול הסכנה רח"ל שבענין זה — יהיו בבחינת "מועט המחזיק את המרובה"³²⁶,

ו"המעשה הוא העיקר"¹²⁶ — ש"מיד הן נגאלין"³⁵, ו"תשועת ה' כהרף עין"³²⁷: כשם שבני נפטרו מצרות וגזירות שונות ומשונות היל"ת, כך ייפטרו מגזירה שונה ומשונה זו המכונה בשם "חוק מיהו יהודי", ובעגלא דידן, ובדרכי נועם ובדרכי שלום, ו"ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום"¹⁸².

[והכריז כ"ק אדמו"ר שליט"א: כמנהג המדינה — ניתנת בזה רשות הדיבור לר' חיים יהודה.

נו.]ר' חיים יהודה פלדי דיבר³²⁸ אודות ענין "מיהו יהודי". לאחר שסיים את דבריו בירכו כ"ק אדמו"ר שליט"א בברכת "יישר כח", הורה לו לומר "לחיים", ואיחל לו שיהי' בהצלחה רבה.

אח"כ המשיך כ"ק אדמו"ר שליט"א:

נראה שהי' לנו כאן עסק עם אדם חסר-נסיון ("מ'האָט געהאָט צוטאָן מיט אַ גרינעם")... וממילא לא הדגיש כ"כ את ענין הכספים, והזכיר זאת רק ברמיזה ובדברים קלים וכו'.

אבל אין לשכוח שנמצאים אנו בארצות-הברית, המתייחדת בענין הצדקה³²⁹, ובכל הענינים הקשורים עם ממון. ולכן בודאי ישתתף כאו"א בסיוע לפעולות בענין זה, הן ברצונו, הן בחכמתו, הן באהבה ויראה שלו, עד ל"היקום אשר ברגליהם"³³⁰ — "זה ממונו של אדם"³³¹.

ויהי רצון, כאמור לעיל, שבקרוב ממש ייפטרו בני"מ מ"בעי" זו לגמרי, ומכאן ולהבא יחשבו אודות ענינים ואופנים להעלות בקודש אצל בני"ג גופא — איך להביא לידי כך שכאו"א מישראל יתעסק בעניני יהדות באופן נעלה ועמוק עוד יותר ("נאָך העכער און נאָך טיפער") — הן

(326) לשון חז"ל — ב"ר פ"ה, ז. ויק"ר פ"י, ט. ועוד. (327) ראה בהמצויין בנרות שבת (ירושלים תש"ה) כרך ג ע' מב; נא; סו. מנחה ליהודה (ירושלים תש"י) ע' 27-8. (328) קודם שהתחיל לדבר, הורה לו כ"ק אדמו"ר שליט"א לשאת דבריו באידית ולא בעברית. (329) ראה גם תו"מ חע"ו ע' 404. וש"נ. (330) עקב יא, ו. (331) פסחים קיט, א. וש"נ. הובא בפרש"י עה"פ.

בעניני "עוסק בתורה", הן בעניני "עוסק ב)גמילות חסדים" והן בעניני "מתפלל עם הציבור".

וכאשר יהי' הענין ד"המבדיל . . בין ישראל לעמים" ³³² כדבעי — אזי גם אומות-העולם ישמחו בזה באמת, ויברכו את בניי (כמ"ש ³³³ "ברוך תהי' מכל העמים") ויגנו עליהם, "ועמדו זרים ורעו צאנכם" ³³⁴, ויהי' שלום אמיתי בעולם כולו, ובפרט בארץ-הקודש (כמ"ש ³³⁵ "ונתתי שלום בארץ"), בארץ השלימה בכל גבולותי' — הן כיבוש ז' אומות והארצות השייכות להן, ותיכף ומיד לאח"ז — "כי ירחיב הוי' אלקיך את גבולך", "ארץ קיני וקניזי וקדמוני" ³³⁶, כהבטחת הקב"ה לאברהם כברית בין הבתרים ³³⁷, בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו, אשר לאחר ש"יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה" ³³⁸, הנה כהרף עין לאח"ז "ילחם מלחמות ה'" וינצח, ויבנה בית-המקדש במקומו ³³⁸, ורק לאח"ז יתחיל קיבוץ גליות ע"י משיח צדקנו ("וקבץ נדחי ישראל" ³³⁸), ואז תהי' "אתחלתא דגאולה", וביחד עם זה — גם הגאולה האמיתית והשלימה, "נגאלין מיד" ³⁵, "ושמחת עולם על ראשם" ³³⁹, "בעתה אחישנה" ³⁶.

* * *

נז. מכיון ש"ט כסלו הוא ראש-השנה לתורת החסידות ולדרכי החסידות (כמאמר רבותינו נשיאינו ³⁴⁰) — הרי סוף-כל-סוף יש צורך לעשות איזה ענין מיוחד גם בהנוגע לחסידות.

ובפרט בימינו אלו, שמתקרבים לקיומו בשלימות (לאחר שכבר נתקיים בחלקן) של פתגם רבנו הזקן, בעל הגאולה והשמחה ³⁴¹, שתורת החסידות מיועדת עבור כאו"א מישראל, וסוכ"ס תהי' אצל כאו"א מישראל. ובהתאם לזה, הנה גם הענין המיוחד דלקמן הוא ענין שהתחלתו היתה אצל חסידים, אבל יש להבטיח שיומשך מיד בכל מקום, בכל מושבותיהם של בניי.

- (332) נוסח ברכת הבדלה. (340) אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' רנט. וש"נ (נעתק ב"היום יום" בתחלתו). (333) עקב ז, יד. (334) ישע"י סא, ה. וראה גם "היום יום" בסופו. סה"ש תרצ"ב ע' 25 ואילך. (335) בחוקותי כו, ו. (336) פ' שופטים יט, ח ובפרש"י. (337) לך לך טו, יט. (338) רמב"ם הל' מלכים ספ"א. (339) ישע"י לה, יו"ד, נא, יא.

בהמשך זה ישנם "גדולות ונפלאות" לגבי שאר ההמשכים ³⁶⁷, אפילו בערך לה"נפלאות" שבהמשך תרס"ו ³⁶⁸ — נס ופלא בערך וביחס לפלא גופא — ע"ד המבואר בפירוש הכתוב ³⁶⁹ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שלעתיד לבוא יהיו "נפלאות" אפילו בערך לה"נפלאות" דימי צאתך מארץ מצרים ³⁷⁰.

סג. המשך זה — שלא כמו כו"כ ענינים שלא נשתמרו בשלימותם — נשתמר וישנו בשלימותו (מתחילתו ועד סופו, עם חלוקת הפרקים והקיצורים, וגם החלק שלא נאמר) — בה"צילום" ("פאָטאָסטאַט") שנמצא ברשותי מכו"כ שנים.

— כשכ"ק מו"ח אדמו"ר נסע מביתו, חיפש מישהו שיוכל לסמוך עליו ולהשאיר בידו את הכתבים על מנת להחזירם בשלימות, וכנראה, שלא היתה לו ברירה... אלא למסרם בידי. כשראיתי שבין הכתבים שנמסרו בידי ישנו גם "המשך תער"ב", חטפתי מיד ("האָב איך גלייך געכאַפט, נאָך איידער מ'וועט זיך ארומטראַכטן אַהין און אַהער") ועשיתי "צילום" מכל ההמשך, וצילום זה נמצא ברשותי עד היום הזה.

הדין בשו"ע ³⁷¹ ש"המפקיד ס"ת (וה"ה שאר ספרים) אצל חבירו . . לא יפתח בגלל עצמו ויקרא (דהוי שליחות יד בפקדון) . . וכמו שאסור לקרות ממנו כך אסור להעתיק ממנו", אבל, "הני מילי בעם הארץ, אבל ת"ח שאין לו ספר כיוצא בזה מותר לקרות ולהעתיק ממנו כי ודאי אדעתא דהכי הפקידו אצלו".

בנדו"ז, לא נוגע כ"כ גדלותו של הת"ח כו', אלא העיקר הוא ש"ודאי אדעתא דהכי הפקידו אצלו": מכמה שנים לפני"ז, בחיי כ"ק מו"ח אדמו"ר, הייתי "חשוד" [ולא רק חשד שאין בו ממש, אלא חשד שיש בו ממש, בגלל הוכחות במעשה בפועל...]. על כך שאם יגיע לידי "כתב", ובפרט "כתב" שלא הגיע לידי החסידים ("אָ כתב וואָס דער עולם האָט אים ניט") — בודאי אעתיקנו.

ולכן כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר הפקיד בידי את הכתבים, ידע מן הסתם שאעתיקם, ובמילא, ה"ז באופן ש"אדעתא דהכי הפקידו", שאז

- (367) ראה לקו"ד שם (רצו, א [ע' תקעח]). לקו"ש חכ"ז ע' 275. (370) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפז). וש"נ. (368) ראה תו"מ ח"ס ע' 132 ואילך. וש"נ (371) חו"מ סרצ"ב ס"כ וברמ"א שם — ע"ד המשך תרס"ו. [וראה שו"ע אדה"ז — או"ח סו"ס יד (הוספת כ"ק אדמו"ר שליט"א)]. (369) מיכה ז, טו.

"לילה כיום יאיר"³⁵⁸, כיון ש"כליא ריגלא דתרמודאי"³⁵⁷ — אותיות "מורדת"³⁵⁹ — אפילו "מן השוק"³⁵⁷, ואזי יתבטל השוק מלהיות "רשות הרבים", אלא יהי' "רשות היחיד" — ליחידו של עולם³⁶⁰, ובשמחה ובטוב לבב.

סא. ישנו ענין מיוחד נוסף, שאינו נותן לי מנוח ("מאטערט מיר") מזה כמה וכמה שנים (כדלקמן).

ובהקדים — שבענין "יפוצו מעינותיך חוצה"³⁴³ גופא ישנם כו"כ דרגות ואופנים בעילוי אחר עילוי³⁶¹.

— דאע"פ ש"מעייין" (מעינותיך) שבתורה הוא אמנם למעלה ממדיגה והגבלה, שלכן, גם בטיפה אחת ישנם כל הענינים דה"מעייין"³⁶², וכתורת הבעש"ט³⁶³ "העצם כשאתה תופס במקצתו (בחלקו) אתה תופס בכולו", מ"מ, בנוגע להתגלות ה"מעייין" באופן של הרחבה ("רחובות הנהר") והפצה ועד ל"חוצה" ("יפוצו (מעינותיך) חוצה"), ישנם כו"כ דרגות ואופנים —

ובזה ניתוסף במיוחד ע"י שמדפיסים ומפיצים (לא רק את המאמרים הקצרים בכמות, אלא) גם את המאמרים הארוכים בכמות, ועאכו"כ באיכות, ובפרט "המשך" של מאמרי חסידות.

סב. בין ה"המשכים" המפורסמים ישנו ה"המשך" המיוחד דכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע שהתחלתו בחג השבועות שנת תרע"ב, כפי שנקרא בפי החסידים בשם "המשך תער"ב", המשך הכי ארוך של מאמרי חסידות, חלקו³⁶⁴ — נתחלק לפרקים ע"י כ"ק אדנ"ע, ובתוספת קיצורים, וכולל גם "חלק שלא נאמר"³⁶⁵.

חיבה יתירה נודעת להמשך זה בעיני כ"ק אדנ"ע³⁶⁶ — "אין דעם המשך האָט ער זיך געקאָכט".

(358) תהלים קלט, יב.
 (359) עמה"מ שער קרית ארבע רפקי"א (קח, א). קה"י ערך תרמוד. וראה גם תו"מ חפ"ב ע' 449. וש"נ.
 (360) ראה תניא ספ"ג. ובכ"מ.
 (361) ראה גם לקו"ד ח"ב רצה, ב ע' תקעז] ואילך (לאחרי הקדמת כללות הענין דיפוצו מעינותיך חוצה (שם רפו, ב ע' תקסא)) — ע"ד סדר השתלשלות התרחבות תורת החסידות.
 (362) ולכן מטהר בכל שהוא (רמב"ם הל' מקואות פ"ט ה"ח).
 (363) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ז. וש"נ.
 (364) עד סד"ה זה יתנו דש"פ משפטים העת"ר.
 (365) על השלבים בכתבת ההמשך — ראה "סקירה ביבליוגרפית" על כת"י דההמשך (נדפסה בהוספות להמשך תער"ב ח"א (הוצאת תשנ"ב)).
 (366) ראה גם אג"ק ח"ב ע' קמו. וש"נ.

והוא — התקנה שהיתה מאז ומקדם, ובפרט בדורות האחרונים, עד כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע³⁴² (לפני בלבול העולם וכו'), שבכל מקום שבו נמצאים אנ"ש, או חסידים, או בני"י שיש לקוות שבקרוב ממש יתחילו ללמוד את תורת החסידות, תורת חב"ד ופירושי' וכו', יהי' אחד שיקבל על עצמו את תפקיד ה"משפיע", שענינו — להפיץ את תורת החסידות ולהורות דרך בעבודת ה', ולפניו יוכל כאו"א לגלות נגעי לבבו וכו', ועוד כמה תפקידים שהמשפיע צריך לקבל על עצמו.

[וכידוע הסיפור³⁴³, שאפילו במאסקווא, שבה בדרך-כלל לא ניתנה לבנ"י רשות הדירה (מצד גזירת הצאר) — הנה מכיון שהיו שם כמה מבנ"י שקיבלו את רשות הדירה, ולא הי' להם משפיע, השתדל כ"ק אדמו"ר נ"ע לשלוח אליהם משפיע].

נח. ומכיון שצ"ל "פרנס לפי הדור"³⁴⁴ (או "דור לפי פרנס"³⁴⁴), ובפרט בימינו אלה — אין זה הסדר הראוי להמתין עד שימנו ממקום אחד משפיע לכל מקום ומקום, ורק אז יתחיל להשפיע,

אלא מיד לאחר התוועדות זו יבחרו (או יתנדבו מעצמם) בכל מקום ומקום (ועאכו"כ — בכל עיר ועיר) אנשים הראויים להיות "משפיעים" — על-פי ההשערה, לאו דוקא באופן הכי גדול בשלימות הדבר [ובפרט שאין בזה ענין של שררה וכיו"ב, ובלשון חז"ל³⁴⁵ "כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם, עבדות אני נותן לכם"],

ועאכו"כ שאין מקום ל"שפלות של שקר", כאזהרת רבנו הזקן בספר התניא [ובזה גופא — בהקדמת ספר התניא, עוד קודם התחלת לימוד התניא], וכפס"ד השו"ע³⁴⁶ ע"ד גודל האחריות המוטלת על מי ש"הגיע להוראה ואינו מורה", ועד כדי כך שאחריות זו היא בהשוואה³⁴⁷ לאחריות המוטלת על מי "שלא הגיע להוראה ומורה"³⁴⁸ — שמזה מובן, שהנהוג ב"שפלות של שקר", לא זו בלבד שאינו עושה את העבודה המוטלת עליו, ועי"ז חסר איזה ענין מחוץ לו, אלא שהוא נוטל על עצמו אחריות גדולה ועצומה ("אָ געוואַלדיקע אחריות").

ובפרט שאין דורשים לערוך "חוזים" ("קאָנטראַקטן") לימים רבים, אלא לערוך נסיון בלבד:

(342) ראה בארוכה אג"ק שלו ח"ב ע' תשסז ואילך. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' קנח ואילך. ע' קסה ואילך. ועוד.
 (343) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב שם ריש ע' תמח. וש"נ.
 (344) ערכין יז, רע"א.
 (345) הוריות יו"ד, סע"א ואילך.
 (346) יו"ד סרמ"ב ס"ד.
 (347) ראה גם תו"מ ח"ג ע' 473 הערה 62. ועוד.
 (348) שם ס"ג.

כל מי שמשער בעצמו, אפילו בדרך ספק בלבד, שיש ביכולתו להשפיע ולהדריך באיזה ענין — בין בתורה, בין בגמילות-חסדים, ובין בעבודת התפלה (באחד מג' ענינים אלו, בשנים מהם, או בכל הג') וכיו"ב — עליו לגזור מזמן התעסקותו בענינים שבהם התעסק עד עתה, ולהתחיל מיד לעסוק בעבודת ההשפעה, בדרכי נועם ובדרכי שלום.

ואין בזה חסרון אם יעסקו בזה שנים או שלשה, או כמה וכמה, ובפרט שאפשר לחלק את העבודה בכוח אופנים — בכל בית-כנסת בפ"ע, או בעניני תורה בפ"ע, בעניני גמ"ח בפ"ע, ובעניני "מתפלל עם הציבור" בפ"ע, כדי שיהי' מתוך אמת ושלום וקירוב הלבבות, קירוב אחים אמיתיים, כפי שתבעו רבותינו נשיאינו, ביחד עם נתינת כח לקיום הדברים בפועל (וכמבואר בארוכה בקונטרס "החלצו" הידוע והמפורסם³⁴⁹).

ובמשך זמן ההתעסקות גופא, ומתוך עבודה זו גופא — הנה בכח הסיוע מרבותינו נשיאינו (כדלקמן), ביחד עם זכות הרבים, בוודאי יתברר במשך זמן לא ארוך מי מסוגל לזה יותר ומי פחות, וממילא — מי יכול (וצריך) להיות בתפקיד "משפיע".

וכיון שמדובר מלכתחילה על מינוי באופן של נסיון — בוודאי לא תהי' לאף א' מהם תרעומת אם יתברר, לאחר משך זמן הנ"ל, שיש טוב ממנו או גדול ממנו באיזה ענין שיהי', וימסור את התפקיד לחבירו מתוך שמחה וטוב לבב, ואדרבה — יחזק אותו בתפקידו.

וכידוע³⁵⁰ הסיפור בנוגע להנהגת תורת החסידות, שלאחר הסתלקות הבעש"ט מילא את מקומו בנו יחידו במשך שנה תמימה, ולאחר שעברה השנה — מסר בעצמו את ה"זופיצע" אל המגיד (כפרטי הסיפור בזה), מתוך שמחה וטוב לבב וכו', ועי"ז ניתוסף גם אצלו³⁵¹. ואת התוצאות מהנהגה זו רואים אנו במוחש.

ואע"פ שאין אנו יכולים להתדמות לא להמגיד ולא לבנו יחידו של הבעש"ט — הרי "אפס קצהו ושמץ מנהו" שייך לכאור"א מישראל (כמבואר בתניא³⁵² בענין מדריגת כאור"א מישראל ביחס למשה רבינו).

נט. ובפרט כאשר הולכים בכח המשלח, שהם רבותינו נשיאינו, החל מבעל הגאולה והשמחה (ועוד קודם לזה — החל מהמאור הגדול

[349] סה"מ תרנ"ט ס"ע נג [ע' רכה] תרצ"ט ע' 233 [377].

ואילך. (350) ראה מגיד דבריו ליעקב בהוספות

מג. (351) ראה כתי הרח"א ביחאווסקי ע'

סר"ד ואילך (ע' תקנו ואילך). וש"נ. סה"ש (352) פמ"ד.

הבעש"ט), אשר כל רבותינו נשיאינו, עד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, הם ממלאי מקומו,

וכמדובר כמה פעמים³⁵³ בדיוק הלשון "ממלא מקום"³⁵⁴ — שפירוש "ממלא" הוא שתופס את כל המקום, היינו שישנם כל הפרטים שהיו קודם לכן (שהרי אם ישנו פרט שאינו בנמצא עתה — הרי אינו ממלא את המקום),

וכיון שרבותינו נשיאינו עצמם כינו את תפקידם "ממלא מקום" — הרי זו גופא הוכחה שכלולים בזה כל הענינים שהיו קודם לכן, החל מהבעש"ט, כנ"ל.

ובוודאי השי"ת אינו עוזב צאן מרעיתו, ומבטיח שבכל מקום ומקום יהי' משפיע ומדריך ברוח רבותינו נשיאינו ועל-פי תורתם, ומברכו בהצלחה רבה ומופלגה בעבודת ההשפעה וההדרכה,

ועד ש"נעשה מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה", כלשון בעל הגאולה והשמחה בתורה אור בתחלתו³⁵⁵, וכמבואר שם בענין "וצדקה תרומם גוי"³⁵⁶, שע"י הצדקה נעשית "הגבהה והעלאה" .. בבחינת גוי שהם אותיות ג' ו' י', דהיינו העלאת המדות שנחלקין דרך כלל לג' בחינות .. והתעלותן היא לבחינת יו"ד שהיא בחינת החכמה ע"י הוא"ו שהוא הממשיך ומחבר" (ככל הפרטים שבדבר), ועד שמגיע לבחי' "קוצו של יו"ד", שעלי' יוצקים שמן וכו', כמבואר בדרושי חסידות³⁵⁷.

ס. ולסיכום — בנוגע לפועל ("המעשה הוא העיקר"¹²⁶):

מחר בבוקר יתאספו — הן כאן, והן בכל מקום ששומעים דברים אלו עתה ע"י הטלפון, ובכל מקום שתגיע אליו בקשה, הפצרה והתחננות זו (בכל לשון של תחינה הניתנת להיאמר) — וימנו או יבחרו למשפיעים, באופן של נסיון למשך זמן, את "פלוני בן פלוני", דהיינו כל אלו שבגדר זה,

וייסדו ענין זה בפועל ממש, באופן שעוד בימי החנוכה — בשבוע זה, שלאחרי יום השבת י"ט כסלו, ש"מיני' מתברכין כולהו יומין"³⁵⁸ — תתחיל עבודתם של המשפיעים והמדריכים, עכ"פ באופן של נסיון (כנ"ל), ולאח"ז ימשיך הדבר באופן דהולך ומוסיף ואור, עד לקיום היעוד

(353) ראה גם תו"מ חפ"ג ע' 9. וש"נ.

(356) משלי יד, לד.

(357) ראה תו"א ויצא כב, ב. סה"מ חנוכה

(354) כתובות קג, ב.

ס"ע קצא ואילך.

(355) בראשית א, ב.